

LIETUVOS RESPUBLIKOS
SEIMO NARYS
STASYS TUMĖNAS
NAUJIENLAIŠKIS-ATASKAITA
NR. 13 (13)

2024-06-14

„AUŠROS“ APYGARDA, ŠIAULIAI

2020–2024 m. Seimo kadencija

Seimo narys nuo 2020-11-13

Iškėlė: Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga

Išrinktas: Aušros (Nr. 25) apygardoje (Šiauliai)

Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos frakcijos narys (2020-11-13)

Kultūros komiteto narys (2020-11-19)

Laisvės kovų ir valstybės istorinės atminties komisija, narys (2020-11-24)

Lietuvos Respublikos Seimo ir Pasaulio lietuvių bendruomenės komisija, narys
Lituanistikos tradicijų ir paveldo įprasminimo komisija, narys (2021-01-15)
Laikinoji Bendradarbiavimo su skautais grupė, narys
Laikinoji Etno bičiulių grupė, pirmininko pavaduotojas
Laikinoji grupė „Už šeimą“, narys
Laikinoji grupė „Už žmogaus gyvybės ir sveikatos apsaugą nuo pradėjimo iki natūralios mirties“, narys
Laikinoji Kultūros paveldo, Europos kultūros kelių ir šv. Jokūbo kelio grupė, narys
Laikinoji Lietuvos kariuomenės veteranų rėmimo grupė, narys
Laikinoji Mažosios Lietuvos draugų grupė, narys
Laikinoji ryšių su žydų iševiais iš Lietuvos (litvakais) grupė, narys
Laikinoji Seimo ir akademinės bendruomenės bendradarbiavimo grupė, narys
Laikinoji Šiaulių krašto bičiulių grupė, narys
Seimo delegacija Lietuvos Respublikos Seimo, Lenkijos Respublikos Seimo bei Senato ir Ukrainos Aukščiausiosios Rados narių asamblėjoje, narys
Tarpparlamentinių ryšių su Armėnijos Respublika grupė, narys
Tarpparlamentinių ryšių su Jungtine Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalyste grupė, narys
Tarpparlamentinių ryšių su Kanada grupė, narys
Tarpparlamentinių ryšių su Šveicarijos Konfederacija grupė, narys
Tarpparlamentinių ryšių su Šventuoju Sostu grupė, narys

Seimo kanceliarijos nuotrauka

POLITIKO ŽODIS. GYVENIMAS TARP RINKIMŲ, GALVOJIMAS APIE KARĄ IR TAIKĄ

Seimo narį dr. Stasį TUMĖNĄ kalbina dr. Nerijus BRAZAUSKAS.

N. B. Seimas baigia paskutinę 2020–2024 m. kadencijos Pavasario sesiją. Kokius sesijos darbus akcentuotumėte ir kodėl?

S. T. Idėjų ir siūlymų pateikėme nemažai, bet nelengva būnant opozicijoje juos įgyvendinti – nesvarbu, kad to reikia ne opozicijai, o visai Lietuvai. Deja, tokia politikos dėlionė... Išskirčiau keletą svarbesnių mūsų siūlymų:

1. Seime pristatytas Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos (LVŽS) parengtas Lytinių nusikaltėlių registro įstatymo projektas. Po ne vieno sukrečiančio įvykio Lietuvoje pagaliau Seimo nariai suprato, kad šio įstatymo negalima stabdyti. Lytinių nusikaltėlių registras reikalingas Lietuvos žmonėms. Šis projektas suderintas su visomis institucijomis ir mes tikrai žinome, kad ir teisėsaugos, ir gyventojų yra labai laukiamas. Seksualinių nusikaltėlių registras kardinaliai pakeis situaciją – bendruomenės turės visą reikiamą informaciją, vaikai taps saugesni, nes į jų aplinką nusikalsti linkę asmenys nepateks.

2. Dėl mokyklų uždarymo stabdymo. LVŽS parengė regionuose esančių mažų mokyklų gelbėjimo planą. Kalbėdami su pedagogais ir mokyklų vadovais, supratome, kad jeigu mažose regionų mokyklose neliks kai kurių klasių, mokinių skaičius dar sparčiau mažės, nes tėvai, turintys skirtingo amžiaus vaikus, rinksis kitas mokyklas. Tokie procesai ypač žalingai atsilieps miestelių ir kaimų išlikimui – juose dar sparčiau mažės gyventojų. Siūlome nustatyti pereinamąjį laikotarpį, kuris aiškiai parodys, ar ateityje klasės atitiks reikalaujamą minimalų mokinių skaičių. Mes siekiame ir sieksime išsaugoti mokyklas regionuose ir neleisime mokyklose priverstinai naikinti mažesnių klasių.

3. Dėl pensijų kaupimo. LR Seimas sulaukė labai svarbaus Konstitucinio Teismo išaiškinimo, pagal kurį iš esmės keičiasi pensijų kaupimo reguliavimas. Konstituciniam Teismui nagrinėti Pensijų kaupimo įstatymo atitikimą Konstitucijai pateikėme 39 Seimo opozicijos nariai. Mes abejojome įstatymo konstitucingumu, nes jame nėra numatyta jokia galimybė pasitraukti iš pensijų kaupimo pensijų fonduose. Taip pat mes kėlėme klausimą, ar pensijų fondo dalyvio galimybė iki 12 mėn. sustabdyti dalyvavimą pensijų kaupime, pakeisti pensijų kaupimo bendrovę ar pensijų kaupimo fondą atitinka asmens teisę disponuoti savo nuosavybe.

Įstatymu įteisinti, kad sprendimą kaupti pensijų fonde piliečiai galėtų pasirinkti savanoriškai ir turėtų galimybę gauti sukauptą išmoką, Seime siūlome jau ne pirmą kartą. Mes visada supratome, kad toks pensijų reguliavimas, koks yra dabar, prieštarauja žmogiškumui ir žmogaus teisėms. Mums nelogiškas atrodo sprendimas neleisti žmonėms naudotis savo uždirbtais ir sutaupytais pinigais. Tai yra tiesiog žmonių apvogimas.

4. Dėl dujų ir elektros. Šiuo metu gamtinių dujų ir elektros kainų peržiūra vykdoma kas pusę metų ar metus, o tai netenkina gyventojų, kadangi dažniausiai jie turi mokėti žymiai didesnę nei rinkos kainą. Todėl siūlėme pakeisti šį ydingą bei nusistovėjusį reiškinį ir Valstybinei energetikos reguliavimo tarnybai peržiūrėti gamtinių dujų ir elektros kainas vartotojams kas tris mėnesius. Priėmus mūsų

pasiūlymą būtų galima greičiau reaguoti į gamtinių dujų ir elektros kainas rinkoje ir taip apsaugoti vartotojus nuo didelių permokų ateityje.

5. Dėl situacijos švietime. Švietime erdvėje tęsiasi suirutė, vyksta politinis cinizmas, kurio viršūnė – šių metų rugsėjo 1-ąją startavusi bendrojo ugdymo privaloma Gyvenimo įgūdžių programa, atvirai skatinanti nepilnamečių seksualizavimą mokyklose, o tai kelia pagrįstą nerimą, kad pažeidžiamos ne tik vaikų, jų tėvų teisės, bet ir šalies Konstitucijos nuostatos.

6. Dėl gynybos. Valdantieji inicijuoja naujus partinius susitarimus ir buldozeriu Seime kelia diskusiją apie valstybės gynybos stiprinimą. Tačiau LVŽS, kaip ir daugelis Lietuvos žmonių, šiuose veiksmuose įžvelgia nesąžiningą politikavimą. Svarbu pabrėžti, kad LVŽS nuosekliai laikosi šiuo metu galiojančio partijų susitarimo, kuriame numatytas 2,5 proc. BVP skyrimas šalies gynybai. Ir noriu pabrėžti, priminti, kad mūsų Sąjunga, būdama valdžioje, jau 2018 m. rugsėjį žengė strategiškai svarbų žingsnį. Jau tada pasiekėme sutarimą gynybai skirti ne mažiau kaip 2 proc. šalies BVP ir esant būtinumui skirti iki 3 proc. BVP.

N. B. 2024 m. gegužės 12 d. privalomasis referendumas dėl Lietuvos Respublikos Konstitucijos 12 straipsnio pakeitimo ir vėl nepavyko. Kokios to priežastys ir pasekmės Jūsų, Lietuvos Respublikos Seimo ir Pasaulio lietuvių bendruomenės komisijos nario, akimis?

S. T. Viena vertus, referendumo rezultatai labai panašūs (nors šįkart sklaidai, agitacijai Vyriausybė skyrė gerokai daugiau lėšų negu nesėkmingame praeitame referendume). Žinant, kokia aukšta kartelė įstatymuose iškelta teigiamam rezultatui pasiekti, aš įsitikinęs, kad referendume pasiekti maksimalūs rezultatai. Juk Konstitucijos 12 straipsnio pakeitimui pritarė per 74 proc. balsavusiųjų, dalyvavo per milijoną piliečių – 1 043 265. Žinant, kiek Lietuvoje sumažėjo gyventojų (apie 800 000) nuo 1990-ųjų metų, nelabai buvo galima pasiekti geresnio rezultato. Juk tada turėjo būti panašūs rezultatai, kaip diktatorinėse, autokratinėse valstybėse. Demokratinėje valstybėje pritarimas pataisai per 74 proc. – puikus rezultatas.

N. B. Bet iš tautiečių užsienyje girdėti nusivylimo Lietuva balsų. Girdi, vėl juos Lietuva „apgavo“. Ką atsakytumėte?

S. T. Atsakyčiau griežtokai – tautiečių per menkas aktyvumas šįkart ir lėmė, kad referendumo klausimas nepriimtas. Iš tribūnų, statistikos lentelėse teigiame, kad mūsų tautiečių, lietuvių kilmės išeivių pasaulyje gyvena per milijonas (aišku, balsavimo teisę turinčių gerokai mažiau). Bet, deja, referendume Lietuvos Respublikos diplomatinėse atstovybėse apylinkėse pasaulyje ir paštu dalyvavo tik 40 862 rinkėjai (62 proc.) iš pasiryžusių ir įsiregistravusių dalyvauti 65 665. Kur dingo per 25 000? 93 proc. užsienyje gyvenančių rinkėjų pritarė straipsnio pakeitimui, nepritarė – 6.61 proc.

O moralas ir retorinis (deja) klausimas toks, kodėl neaktyvūs ir nedalyvavo referendume dar nors 150 000 tam teisę turinčiųjų pasaulio lietuvių? Gal kai kam paradoksaliai skambės, bet būtent užsienyje dalyvavusių susitelkimas būtų lėmęs referendumo sėkmę. Tokia yra realybė. Ir esu įsitikinęs, kad nereikia dabar pulti kaip į dilgėles su naujais Seimo narių siūlymais keisti įstatymus (tokių siūlymų jau girdime Seime). Turime visi, ir politikai, ir tautiečiai Lietuvoje bei pasaulyje, susikaupti, mokyti iš klaidų.

N. B. Lietuvos Respublikos Prezidentu piliečiai antrajai kadencijai išrinko Gitaną Nausėdą. Rinkimų programoje jis rašė: „Kai pradėjau eiti Lietuvos Respublikos Prezidento pareigas, tikėjau, kad visi kartu sukursime saugią, pagarba žmogui grįstą, gerove su savo bendrapiliečiais besidalijančią valstybę.“ Kodėl, Jūsų manymu, „Gerovės valstybė“ vis dar yra labiau vizija, o ne realybė?

S. T. Tų vizijų mums visiems netrūksta (pvz., dėl mokytojo profesijos prestižo). Gerovės valstybė – valstybė, kurios pagrindinė funkcija yra socialinio teisingumo įtvirtinimas, standartinių rizikų (nedarbas, profesinės ligos) mažinimas ir socialinė parama. Tai socialinių institutų visuma, leidžianti valstybei reguliuoti ekonomiką, prekybą, socialinę sferą, dirbančiųjų ir darbdavių santykius, kainodarą, socialinę ir materialinę aprūpinimą, gyvenamąją statybą, darbo, sveikatos ir socialinę apsaugą bei draudimą, užimtumą, netgi kultūrą ir mokslinius tyrimus. Gerovės valstybei yra būdingas aukštas BVP, aukštas visuomenės užimtumas, žemas nusikalstamumas, normali gamtinė, urbanistinė ir informacinė aplinka, sveikatingumas ir ilgaamžiškumas, socialinis apgintumas ir žmogaus teisės.

Gal būsiu nepopuliarus, bet, mano nuomone, Lietuva, nors ir ne taip sparčiai, kaip norėtusi, lėtai, mažais žingsneliais juda Gerovės valstybės link. Štai mūsų šalis pagal BVP gyventojui rodiklį jau lenkia tokias „senąsias“ ES valstybes kaip Ispanija, Portugalija, Graikija. Taip pat ir kitas Baltijos valstybes: Latviją ir Estiją, net kaimynę Lenkiją. Tačiau ką pasakyti rajone gyvenančiam kaimo senjorui, kuris vos suduria galą su galu? Atotrūkis tarp turtingųjų ir nepasiturinčiųjų tik didėja, o auganti infliacija tai tik dar labiau išryškino. Todėl ypač svarbu padėti vargingiausiai gyvenantiems, kad dvidešimtmetį Europos Sąjungoje mininčioje Lietuvoje pažeidžiamoms visuomenės grupėms nebekiltų dilemų, kaip prasimaitinti ar susimokėti už būsto šildymą. Juk Valstybė stipri tiek, kiek ji teisingai ir adekvačiai rūpinasi savo silpniausiais.

N. B. Visa šalis su jauduliu ir viltimi laukia šimtmečio Lietuvos dainų šventės „Kad giria žaliuotų“, kurioje birželio 29–liepos 6 d. Vilniuje ir Kaune žiūrovai išvys net 14 renginių programą, kurioje pasirodys 37 tūkstančiai dalyvių. Kuo XXI a. Lietuvai ir jos žmonėms svarbi nacionalinė dainų ir šokių šventė, kurios tradicija, beje, perėmėme iš kaimynės Latvijos?

S. T. Su broliais latviais, pernai griausmingai ir įspūdingai paminėjusiais savo Dainų švenčių 150-metį, lygintis gal per drąsu, bet galvoju, kad mes savo Dainų švenčių 100-metį liepos pradžioje paminėsime prasmingai, parodysime pasauliui, priminsime tautiečiams, kad mūsų tautos stiprybė visada buvo mūsų istorija, mūsų tautos kūrybinė patirtis, tautinės tapatybės sauga. Dirbdamas Kultūros komitete, girdžiu ir matau, kad mūsų kolektyvai, atsakingi asmenys, labai rimtai rengiasi būsimai šventei. Ir tai liudija šiuo metu Lietuvoje vykstantys regioninių Dainų švenčių renginiai, pvz., tūkstančius žiūrovų į Šiaulių parko estradą sukvietusi regioninė dainų šventė „Teka saulelė“. Įspūdis nepakartojamas! Šiauliuose vykusio šventės buvo lyg Lietuvos dainų šventės „Kad giria žaliuotų“ preliudija. Joje dalyvavo chorai ir pučiamųjų orkestrai su choreografinėmis grupėmis iš visos Lietuvos, pasirodė per 60 chorų, 16 pučiamųjų orkestrų, 5 choreografinės grupės, mušamųjų instrumentų ansamblis. Akivaizdu, kad žmonės pasiilgę tokių tautinę dvasią žadinančių renginių.

Tikiu, kad Vilniuje vyksianti jubiliejinė Dainų šventė bus dar įspūdingesnė, nes į ją suplauks ir keli tūkstančiai Pasaulio lietuvių bendruomenės kolektyvų, kurie parodys, kad Lietuvos atmintis gyva ir Pietų, ir Šiaurės Amerikoje, ir Australijoje, ir Europos valstybėse. Nekantriai lauksime artėjančios Dainų šventės.

N. B. Ar Jūs tikite, kad Ukraina liepos mėnesį Vašingtone vyksiančiame NATO aukščiausiojo lygio susitikime bus pakviesta pradėti derybas dėl stojimo į NATO? Ar Vakaram, neduodami pakankamai ginkluotės gynybai, nustatydami apribojimus atakuoti taikinius agresorės Rusijos teritorijoje, vėlindami pagalbą ir keldami neįgyvendinamas sąlygas, Ukrainos tapimo visateise Aljanso nare nenukelia į neapibrėžtą ateitį?

S. T. Tavo klausimas suponuoja ir atsakymus. Kuo toliau pasaulio piliečiai gyvena nuo Ukrainos, tuo sunkiau jie supranta Ukrainoje vykstančios tragedijos esmę, padarinius, pavojus, kas

būtų, jei Ukraina pralaimėtų. Kita vertus, žmonės priprato prie „kažkur“ vykstančio karo, jis tapo tarsi rutininis. Ir kaip čia nepri(si)minsi garsiojo Prancūzijos imperatoriaus, karvedžio Napoleono Bonaparto, sakiusio, kad visas pasaulis, visas gyvenimas sukasi tarp karo ir taikos.

Karo istorikas prof. Valdas Rakutis pataria mokytis iš Lietuvos ir pasaulio istorijos, liudijančios, kad visi karai tam tikru atžvilgiu panašūs: „tokia pati pradžia, kruvinos kovos, iliuzijų žlugimas, jėgų išsekimas ir pabaiga. Aišku, skiriasi kovos priemonės, žalos dydis, kitaip sakant – karo formos.“ Norisi tikėti, kad vasara Ukrainai bus sėkminga, kad ji gaus visą pažadėtą ginkluotę, kad vasarą Vašingtone išgirs optimistinių žinių iš savo sąjungininkų. O svarbiausia, kad Europos Sąjungos visų 27 valstybių narių pozicijos ir nuomonės dėl Ukrainos sutaptų, kad jos neabejotų karo baigtimi ir tarptautine teise.

N. B. Kultūros ministerija kartu su Lietuvos nacionalinių kultūros ir meno premijų komisija liepos pradžioje skelbs oficialų kvietimą teikti siūlymus dėl kandidatų Lietuvos nacionalinei kultūros ir meno premijai gauti. Dokumentus bus galima pateikti iki rugsėjo 1 d. Jūs ne kartą esate viešai pasakę, kad Šiauliai kažkodėl nesiūlo savo kandidatų. Kas iš šiauliečių kūrėjų ir kodėl būtų vertas apdovanojimo Lietuvos nacionaline kultūros ir meno premija?

S. T. Nežinau, kodėl nesiūlo – Seimo nariui tai daryti nelabai tinka. Tai turi daryti susitelkusios kūrybinės miesto organizacijos – ypač dailininkai, muzikai. Esu įsitikinęs, kad realiais pretendентаis šiandien tokią garbingą premiją gauti yra subrendę, pasirengę fotomenininkas Aleksandras Ostašenkovas, dizaineris, fotomenininkas, įvairių meno sričių kūrėjas Vilmantas Dambrauskas, ne vienas miesto dailininkas, aktorius.

Kaip čia nepri(si)minti Lietuvos nacionalinės kultūros ir meno premijos laureato Rimo Bičiūno žodžių, išsakytų šiauliečio prof. Antano Visockio akvarelių parodos atidarymo LR Seime dieną. O mintis buvo paprasta – tokie, kaip A. Visockis, Vilniuje gyvendami seniai būtų įvertinti nacionaline premija. Tada R. Bičiūnas paklausė, „ko miega šiauliečiai ir susitelkę neteikia“...

N. B. Ko palinkėtumėte šiauliečiams, Lietuvos žmonėms, gyvenantiems tarp kelių rinkimų, maistančių apie karo ir taikos galimybes?

S. T. Suprantu ir jaučiu, kad žmonės jau šiek tiek pavargo nuo kelių pavasarį vykusių rinkimų. Bet artėja dar vieni svarbūs rinkimai rudenį – rinksite savo atstovus į Parlamentą. Tad vasarą linkiu pailsėti, susikaupti, pareflektuoti, ką šiauliečiai rinksis rudenį. Nuo to priklausys ateinančių kelerių metų Lietuvos gyvenimas. O kiekvienas karas, ką liudija pasaulio istorija, baigiasi derybomis ir taika. Tik kad ją pasiektume, privalome būti vieningi, susitelkę, solidarūs ir tikintys Gėrio, Šviesos, Teisės pergale. Visur ieškokime Prasmių.

Dėkoju už pokalbį!

Lietuvos visuomenė pasitiki Lietuvos kariuomene ir NATO. Nuotr. N. Brazausko.

LIETUVOS AKTUALIJA. VIEŠAI PRISTATYTAS GYNYBOS FONDO PASIŪLYMŲ PAKETAS

KRITIŠKAI VERTINKIME IR DISKUTUOKIME!

„Finansų ministrė Gintarė Skaistė šiandien viešai pristatė Gynybos fondo paketą, kuriame pasiūlymai didinsiantys šalies gynybos finansavimą iki 3 proc. bendrojo vidaus produkto (BVP) 2025–2030 m. laikotarpiui. Pasak ministrės G. Skaistės, siūlomas paketas sudarytas iš keturių dalių: solidarumo įnašo pratęsimo, pelno mokesčio sprendimų, akcizų sprendimų ir saugumo įnašo koncepcijos.

„Gynybos fondo siūlomų sprendimų spektras – platus. Siūlome tiesioginius gynybos ir civilinės saugos poreikius atliepiančius sprendimus, kurie užtikrintų reikalingą gynybos finansavimo ir pasirengimo grėsmėms lygį. Turint omenyje geopolitinę situaciją ir tai, jog Lietuva įsikūrusi Europos Sąjungos pasienyje, turime padaryti viską, ką galime, kad užtikrintume saugumą. Būtent šie siūlomi sprendiniai sulaukė daugiausiai plataus politinių partijų, verslo, profesinių sąjungų, NVO palaikymo ir gali būti priimti Seime“, – pažymėjo ministrė G. Skaistė.

Mokestiniai Gynybos fondo sprendimai

Pirmoji Gynybos fondo sudedamoji dalis – **Solidarumo įnašas**. Jį siūloma pratęsti vieneriems metams iki 2026 m. ir taip išlaikyti įnašo logiką – laikinas sprendimas reikšmingai išaugus finansų įstaigų pelnams, kuriuos daugiausiai lėmė pastarųjų dvejų metų ekonominiai ir geopolitiniai veiksniai bei atsakas į juos, o ne verslo sprendimai. Solidarumo įnašo pratęsimas vieneriems metams **Gynybos fondui sugeneruos 60 mln. eurų**.

Gynybos fondo esminė dalis, sudaranti liūto dalį pakete – **pelno mokesčio sprendimai**. Jie apima pelno mokesčio tarifo verslui didinimą vienu proc. p. nuo šiuo metu esančio 15 proc. tarifo iki 16 proc. tarifo bei mažų įmonių lengvatinio pelno mokesčio tarifo didinimą vienu proc. p. iki šešių proc. Šioje dalyje taip siūlomas pelno mokesčio specialių režimų atsisakymo sprendimas draudimo ir sveikatos sektoriams bei automobilių atskaitos ribojimo susieto su žalumu atsisakymas. Galiausiai siūlomi verslo liudijimų reguliavimo pokyčiai, kurie buvo numatyti Vyriausybės teiktame mokestinių pasiūlymų pakete. Šie sprendimai leis užtikrinti papildomus **46 mln. eurų 2025 m. ir daugiau nei 163 mln. eurų Gynybos fondui 2026–2027 m.**

Ketvirtadalį Gynybos fondo paketo sudaro akcizų sprendimai: papildomi alkoholio ir tabako akcizai, prisidėsiantys prie trimečio akcizų plano bei 6 centų (akcizo + PVM dalis) litrui gynybos dedamoji kuro akcize benziniui, dyzelinui, žaliajam ūkininkų dyzelinui bei atitinkamai ir transporto naftos dujoms. Šie sprendimai leis Gynybos fondui užtikrinti papildomus beveik 142 mln. eurų 2025 m., daugiau nei 157 mln. eurų – 2026 m. bei beveik 173 mln. eurų – 2027 m.

Gynybos fondo sprendimų paketą papildo ir nauja siūloma **Saugumo įnašo koncepcija** – 10 proc. įnašas draudimo sutartims, netaikant jo gyvybės draudimui ir fizinių asmenų civilinės atsakomybės draudimui. Kadangi reguliavimas visiškai naujas, koncepcija, priešingai nei kiti siūlomi sprendimai, pirmiausia pristatoma viešai, o tuomet bus rengiamas jos įstatymo projektas. Šis sprendinys leis sugeneruoti papildomus **50 mln. eurų 2025 m. bei po 100 mln. eurų 2026–2027 m.**

Iš viso Gynybos fondo sprendimai leis užtikrinti papildomą beveik 298 mln. eurų finansavimą 2025 m., daugiau nei 421 mln. eurų finansavimą – 2026 m. bei beveik 437 mln. eurų finansavimą – 2027 m.

Gynybos ir civilinės saugos poreikiai bei papildomi sprendimai

Remiantis Krašto apsaugos ministerijos duomenimis, **gynybos finansavimo** poreikius artimiausiam penkerių metų laikotarpiui sudaro pastovioji ir kintamoji dalys. Pastovus tęstinis poreikis, norint 2025 m. pasiekti 3 proc. BVP ir išlaikyti tokį finansavimo lygį iki 2030 m. – papildomai 0,5% BVP kasmet. 2025 m. tai bus 400 mln. eurų. 2027 m. – 440 mln. eurų. Šiuos poreikius atlieps siūlomi Gynybos fondo sprendimai. Papildomas **kintamosios dalies** poreikis iki 2030 m. – iki 50 mln. eurų per metus. Šiuos **poreikius ketinama įgyvendinti skolinantis** per gynybos obligacijas ir lakštus, suteikiant galimybę juos įsigyti ne tik fiziniams, bet ir juridiniams asmenims bei siūlant, kad skolinimosi kaina neviršytų atitinkamos trukmės Vyriausybės skolinimosi vidutinės kainos ir negali būti didesnė nei 2 proc.

Remiantis Vidaus reikalų ministerijos duomenimis, **civilinės saugos stiprinimo ir plėtros programos finansavimo poreikis** – 150 mln. eurų. Programa ketinama įgyvendinti 7 prioritetus: priedangų infrastruktūros plėtrą; perspėjimo sistemos tobulinimą ir žmonių informavimo stiprinimą; krizių valdymo ir civilinės saugos sistemos subjektų parengties ir atsparumo didinimą; sveikatos sistemos atsparumo didinimą; civilinės saugos pagalbos komandų formavimą; pasirengimo cheminėms, biologinėms, radiologinėms ir branduolinėms grėsmėms stiprinimą; civilinės saugos mokymų pajėgumų stiprinimą.

Šių poreikių įgyvendinimui siūloma kasmet 25 mln. eurų gyventojų pajamų mokesčio (GPM) pajamų tenkančių savivaldybėms iš ekonomikos augimo nukreipti civilinės saugos stiprinimo ir plėtros programos įgyvendinimui: priedangų infrastruktūros plėtrai; prevencijos ir parengties iniciatyvoms; apsirūpinimui būtinų priemonių atsargomis nepertraukiamai veiklai ir žmonių poreikių užtikrinimui.

Ieškant plataus masto sutarimo dėl galimų sprendimų gynybos finansavimo didinimui, Ministrės Pirmininkės Ingridos Šimonytės iniciatyva buvo rengiami trys susitikimai su parlamentinių partijų, profesinių sąjungų bei darbdavių asociacijų atstovais bei trys konsultacijos-diskusijos su socialiniais partneriais (verslo, profsąjungų ir NVO atstovais). Konsultacijų–diskusijų pagrindu suformuotas galimų sprendinių „šviesoforas“, sutarta dėl siūlymų formato – papildomi pajamų sprendimai būtų teikiami atskiro valstybės gynybos fondo įstatymo forma. Daugiausiai pritarimo sulaukę pasiūlymai šiandien pateikti viešai.

Tikimasi, jog artimiausiu metu Gynybos fondo pasiūlymai bus svarstomi Vyriausybės posėdyje ir toliau keliaus į Seimą.

Gynybos fondo paketo pristatymą rasite [čia](#).

Šaltinis: Finansų ministerijos pranešimas, „Viešai pristatytas Gynybos fondo pasiūlymų paketas“, 2024-05-21, prieiga internetu: <https://lrv.lt/lt/naujienos/viesai-pristatytas-gynybos-fondo-pasiulymu-paketas/>.

DARBAS TAUTOS ATSTOVYBĖJE

Ačiū. Gerbiamas ministre, žiūrėdamas į jus tribūnoje noriu sušukti: pagaliau! Pagaliau trečias ministras aštuntaisiais metais atėjo į tribūną ir pristato tokį reikalingą įstatymą.

Seimo kanceliarijos nuotrauka

Kai pritrūksta vieno, dviejų mokinių, tos problemos ir išlenda. Ar ne lengviau būtų atvirkščiai – sugrąžinti, kaip buvo, ir nebūtų tos problemos?

Jeigu mes priimsime šitą įstatymą, tai atversime Pandoros skrynią, kaip su trimis raidėmis. Kai Seime priėmėme sprendimą įteisinti tris svetimas raides, paskui jau buvo tik technikos dalykas eiti toliau.

Ar nereikėtų daugiau kalbėti apie mūsų istorinę atmintį, kad ta aikštė yra sakralinė Lietuvos aikštė, kad ji mena čia vykusias žudynes carinės Rusijos epochoje?

RINKĖJAI

Seimo nario Stasio Tumėno pranešimas: „Įstatymo išimtis bus taikoma tik valstybės tarnautojams ir (ar) kandidatams į valstybės tarnautojo pareigas“

2024 m. kovo 27 d. pranešimas žiniasklaidai ([daugiau naujienų](#))

Kovo 21 d. Lietuvos Respublikos Seimas po pateikimo pritarė mano inicijuotam „Asmenų, slapta bendradarbiavusių su buvusios SSRS specialiosiomis tarnybomis, registracijos, prisipažinimo, įskaitos ir prisipažinusių apsaugos įstatymo Nr. VIII-1436 7, 8, 9 straipsnių pakeitimo įstatymo projektui“ (2 variantui). Po balsavimo paaiškėjo, kad projektui pritarė 46 Seimo nariai, prieš buvo 5 parlamentarai, susilaikė 24 Tautos atstovai.

Seimas nusprendė pradėti projekto svarstymo procedūrą ir, vadovaudamasis Seimo statuto 144 straipsnio 2 dalimi, nustatančia, kad „nutaręs pradėti projekto svarstymo procedūrą, Seimas tame pačiame posėdyje turi paskirti preliminarią svarstymo Seimo posėdyje datą, pagrindinį komitetą ir papildomus komitetus projektui toliau *nagrinėti arba tobulinti* [išskirta – S. T.]“, Seimas posėdyje paskyrė preliminarią projekto svarstymo datą – 2024 m. balandžio 11 d., patvirtino pagrindinį komitetą – Nacionalinio saugumo ir gynybos komitetą, papildomą – Žmogaus teisių komitetą.

Nepradėjus šių procedūrų, kurių metu, be abejo, bus analizuojamos ir Teisės departamento pastabos, išdėstytos išvadoje (2024-02-19 Nr. XIVP-3021(2), viešojoje erdvėje pasirodė visuomenę klaidinantys teiginiai, kad neva remiantis įstatymo projekte numatyta išimtimi bus įslaptinti prisipažinę asmenys, kai jie kandidatuos į Respublikos Prezidento, Seimo nario ir kitas pareigas. Tokią interpretaciją lėmė 7 straipsnio 2 dalies formuluotė, skirtingas teisės normos perskaitymas ir struktūros suvokimas, skirtingų teisės normos formaliųjų ir turiningųjų požymių akcentavimas. Tam akstinau galimai suteikė Teisės departamento išvadoje įrašyta pastaba, jog siūlomos projekto nuostatos formuluotė suponuoja, kad išimtis „būtų taikoma ne tik valstybės tarnautojams, bet ir kitiems asmenims, kurių pateikta informacija ir duomenys apie juos yra įslaptinta“.

Kadangi dalis visuomenės nėra susipažinusi su įstatymo projekto aiškinamuoju raštu, primenu, kad jame nurodžiau, jog „projekto tikslas yra nustatyti teisinį reguliavimą, užtikrinantį, kad valstybės tarnyboje dirbtų tik Lietuvos Respublikai lojalūs asmenys, kurių ištikimybė, patikimumas ir reputacija nekelia jokių abejonių.

Parengto projekto uždaviniai: 1) eliminuoti galimą grėsmę Lietuvos nacionaliniam saugumui, Lietuvos valstybės konstitucinei sąrangai ir konstitucinėms vertybėms; 2) lojalumą Lietuvos Respublikai sieti ir su valstybės tarnautojo ir (ar) pretendento prisipažinimu slapta bendradarbiavus su buvusios SSRS specialiosiomis tarnybomis; 3) valstybės tarnautojo ir (ar) pretendento nepriekaištingos reputacijos reikalavimą susieti ir su prisipažinimu slapta bendradarbiavus su buvusios SSRS specialiosiomis tarnybomis; 4) atsižvelgti į Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos Teisės departamento išvadoje (2023-08-23 Nr. XIVP-3021) pateiktas pastabas ir pasiūlymus; 5) nustatyti ir reglamentuoti valstybės tarnautojo, pripažinto slapta bendradarbiavus su buvusios SSRS specialiosiomis tarnybomis, veiklos apribojimą; 6) *numatyti išimtį tiems valstybės tarnautojams ir (ar) kandidatams, kurių pateikta informacija ir duomenys apie juos yra įslaptinti 75 metams ir saugomi įstatymų nustatyta tvarka* [išskirta – S. T.]; 7) užtikrinti visuomenei svarbius konstitucinius teisėtų lūkesčių apsaugos, teisinio tikrumo ir teisinio saugumo principus, neatsiejamus nuo teisinės valstybės principo“.

Primenu mano siūlomą 7 straipsnio 2 dalies formuluotę ir joje įterpinio, įspraudo, forma įrašytą išimtį, skirtą tik valstybės tarnautojams ir (ar) kandidatams į valstybės tarnautojo pareigas:

„2. Prisipažinimo faktas bei prisipažinusio asmens pateikti duomenys yra valstybės paslaptį sudaranti informacija, kuri įslaptinama, naudojama ir išslaptinama įstatymų nustatyta tvarka. Valstybės paslaptį sudarančia informacija nelaikomi duomenys apie tai, kad buvusios SSRS specialiosiose tarnybose tarnavo ar su jomis slapta bendradarbiavo Respublikos Prezidentas, Seimo, Europos Parlamento ir savivaldybių tarybų nariai, savivaldybių merai, Vyriausybės nariai, teisėjai ir prokurorai, valstybės tarnautojai, išskyrus asmenis, valstybės tarnautojus ir (ar) kandidatus į valstybės tarnautojo pareigas, kurių pateikta informacija ir duomenys apie juos yra įslaptinti 75 metams ir saugomi įstatymų nustatyta tvarka, taip pat kandidatai į šias pareigas.“

Įstatymo projekte numatyta išimtis atsirado atsižvelgus į Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos Teisės departamento išvadą (2023-08-23 Nr. XIVP-3021), kurioje buvo konstatuota, kad pirmajame projekto variante (reg. data: 2023-08-21, Nr. XIVP-3021) siūlytas teisinis reglamentavimas galimai prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintam teisinės valstybės principui. Būtent todėl antrajame projekto variante ir numatyta išimtis, pagal kurią valstybės tarnautojų ir (ar) kandidatų į valstybės tarnautojo pareigas pateikta informacija ir duomenys apie juos, kurie yra įslaptinti 75 metams ir saugomi įstatymų nustatyta tvarka, ir toliau bus laikomi valstybės paslaptį sudarančia informacija. Taip nebus pažeisti konstituciniai teisėtų lūkesčių apsaugos, teisinio tikrumo ir teisinio saugumo principai, kurie yra sudėtiniai konstitucinio teisinės valstybės principo elementai.

Seimo kanceliarijos nuotrauka

Aš kategoriškai neigiu, kad įstatymo projektu siekiama numatyti išimtį (dėl duomenų nelaikymo valstybės paslaptį sudarančia informacija) ir kitiems prisipažinusiems ir įslaptintiems asmenims, kai jie galimai kandidatuos į Respublikos Prezidento, Seimo, Europos Parlamento ir savivaldybių tarybų narių, savivaldybių merų, Vyriausybės narių, teisėjų ir prokurorų pareigas.

Pabrėžiu, kad įstatymo išimtis bus taikoma tik valstybės tarnautojams ir (ar) kandidatams į valstybės tarnautojo pareigas, kurių pateikta informacija ir duomenys apie juos yra įslaptinti 75 metams ir saugomi įstatymų nustatyta tvarka. Beje, primenu, kad aš siekiau, jog Seime būtų sudaryta darbo grupė, kurioje būtų dalyvavę mokslininkai, teisininkai, konstitucinės teisės specialistai ir kurie būtų padėję išspręsti galimo prieštaravimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai problemą, kuri buvo įžvelgta pirmajame įstatymo projekto variante. Tačiau Seime neatsirado politinės valios ir iniciatyvos,

kurios tikėjau, pavyzdžiui, iš Teisės ir teisėtvarkos komiteto. Nepaisant to, patobulinau įstatymo projektą ir jame nebeliko galimo prieštaravimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai.

Neabejoju, kad įstatymo projekto svarstymo Nacionalinio saugumo ir gynybos komitete metu teisės normos formuluotė bus patikslinta, bus patobulintas įstatymo projektas. Taip pat kviečiu visus įstatymų leidybos iniciatyvos teisę turinčius asmenis, visuomenę teikti pasiūlymus, pastabas, pataisas mano pateiktam įstatymo projektui.

Su įstatymo projektu, jo priedais, projektą lydinčiais dokumentais galima susipažinti: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/cce0eea0c68411ee9269b566387cfecb>."

Daugiau informacijos:

Seimo Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos frakcijos narys

Stasys Tumėnas

Mob. +370 668 42 143, el. p. stasys.tumenas@lrs.lt

EUROPOS SĄJUNGOS AKTUALIJA. KOMISIJA ĮGYVENDINA EUROPOS LAIPSNIO PLANUS

2024 m. kovo 27 d.

„Šiandien žengiamo dar vieną žingsnį, kad būtų sukurtas Europos laipsnis – naujos rūšies savanoriška skirtingų ES šalių universitetų jungtinė programa, kuri bus pripažįstama visoje ES. Komisija pateikė dokumentų rinkinį, kuriuo siekiama skatinti tarpvalstybinį aukštųjų mokyklų bendradarbiavimą.

Europos laipsnis bus naudingas studentams, nes bus skatinamas judumas mokymosi tikslais, o absolventai taps patrauklesni darbdaviams. Kartu jis padės tenkinti darbo rinkos paklausą ir galiausiai padidinti Europos konkurencingumą.

Rinkinį sudaro trys iniciatyvos, kuriomis siekiama šalinti teisinės ir administracines kliūtis, trukdančias universitetams partneriams kurti konkurencingas jungtines bakalauro, magistrantūros ar doktorantūros studijų programas. Svarbu, kad tai daroma visapusiškai gerbiant universitetų autonomiją ir pripažįstant ES šalių bei regionų valdžios institucijų kompetenciją aukštojo mokslo srityje.

Pirmoji iš šių iniciatyvų – Europos laipsnio projektas, kuriame nustatyta konkreti ES šalių ir aukštojo mokslo sektoriaus bendradarbiavimo kryptis. Atsižvelgdama į Europos aukštojo mokslo sistemų įvairovę, Komisija siūlo valstybėms narėms Europos laipsnio palaiptiui siekti remiantis dviem galimais pradiniais elementais.

- **Parengiamasis Europos ženklas.** Siūlomus europinius kriterijus atitinkančioms jungtinėms programoms būtų suteiktas parengiamasis Europos ženklas, o studentams kartu su jungtiniu laipsniu būtų išduotas Europos laipsnio ženklo pažymėjimas.
- **Europos laipsnis.** Nacionalinės teisės aktuose įtvirtinta naujos rūšies automatiškai pripažįstama kvalifikacija, kurią kartu suteikia keli universitetai arba tokių universitetų įsteigtas bendras juridinis asmuo.

Siekiant remti šį procesą ir apskritai aukštojo mokslo sektorių, į dokumentų rinkinį įtrauktos dar dvi iniciatyvos. Viena iš jų siekiama pagerinti aukštojo mokslo kokybės užtikrinimo procesus ir automatinį kvalifikacijos pripažinimą, o kita – užtikrinti didesnę akademinės karjeros patrauklumą ir tvarumą.

Daugiau informacijos

[Aukštojo mokslo dokumentų rinkiniui skirta interneto svetainė](#)

[Informacijos apie Europos laipsnį suvestinė](#)

[Programa „Erasmus+“](#)

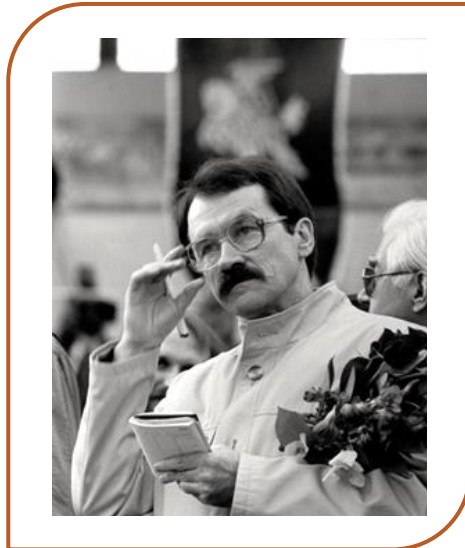
[Pranešimas spaudai. Komisija įgyvendina Europos laipsnio planus.](#)

Šaltinis: „Komisija įgyvendina Europos laipsnio planus“, prieiga internetu:
https://commission.europa.eu/news/commission-rolls-out-plans-european-degree-2024-03-27_lt.

(NE)ŽINOMA ŠIAULIŲ ISTORIJA (13): DEMOKRATINIAI RINKIMAI

Susikūrus Sąjūdžio struktūrai, Lietuvos regionuose politinis gyvenimas po truputį ėmė keistis. Žmonėms atsirado galimybė aiškiai ir viešai dėstyti savo mintis, kritikuoti valdžią, teikti savo pasiūlymus. Pagaliau atsirado demokratiniai rinkimai, kuriuose galėjo dalyvauti jau ne tik viena partija. Šalis ėjo demokratijos link. Ne išimtis buvo ir Šiaurės Lietuva.

Po Sąjūdžio steigiamojo suvažiavimo 1988 m. spalio mėn. nenumaldomai artėjo rinkimai į SSRS liaudies deputatus. Atėjo laikas kiekvienam rajonui kelti savo kandidatus. Šiaulių rajono valdžia norėjo, kad Sąjūdis Šiaulių kaimiškoje rinkimų apygardoje Nr. 256 paremtų LKP siūlomą kandidatą J. Skarbalių. Jis turėjo rajono komiteto pirmojo sekretoriaus V. Skripkausko pasitikėjimą. Vis dėlto Šiaulių rajono Sąjūdžio skyriaus pirmininkas Arvydas Verseckas išreiškė tvirtą poziciją teigdamas, jog Sąjūdis agituos tik už Bazilionuose (Šiaulių raj.) gimusio žemiečio Romualdo Ozolo kandidatūrą, kuris „gins ne tik rajono, bet ir visos respublikos interesus“.

Romualdas Ozolas 1990 m. Nuotr. P. Lileikio.

A. Verseckas pažymėjo, kad vyksta kova už pertvarką, todėl „deputatais turime rinkti naujo mąstymo žmones, kurie gintų respublikos interesus. Tai geriausiai gali padaryti filosofai, teisininkai, ekonomistai, bet ne seno sukirpimo valdininkai.“ Būtent todėl kandidatą jis pasiūlė laikraščio „Atgimimas“ redaktorių R. Ozolą. Šiam pasiūlymui pritarė visas Šiaulių rajono Sąjūdžio skyrius. Kitoje Šiaulių teritorinėje rinkiminėje apygardoje Nr. 694 nutarta kandidate į liaudies deputatus iškelti Liaudies ūkio vadovaujančių darbuotojų ir specialistų kvalifikacijos kėlimo instituto prie Lietuvos SSR Ministrų tarybos rektorę, LPS Seimo tarybos narę Kazimierą Prunskienę.

Šiaulių rajono laikraštis „Leninietis“ vykdė aktyvią rinkimų agitaciją, ypač raginant balsuoti už „žemietį“ R. Ozolą. Artėjant rinkimams „Leninietis“ reguliariai spausdino straipsnių ciklą „Trys eskizai kandidato į TSRS liaudies deputatus“: „Šiandien jau puikiai suprantam: kur negaluoja žmogus, ten negaluoja tauta, kur negaluoja tauta, ten negaluoja pasaulis“; „Mano Lietuva – Šiaurės Lietuva. Dzūkijoje nekaip jaučiuosi. Kaimas – ta vieta, kuri neleidžia žmogui meluoti sau“; „Supratimas yra raktas į patį didžiausią pasaulio gėrį.“

1989 m. kovo 26 d. vykę rinkimai į SSRS liaudies deputatus baigėsi triuškinama Sąjūdžio pergale. Rinkimų aktyvumas siekė net 80,5 proc. rinkėjų, o Sąjūdis laimėjo 36 vietas (iš 39 kandidatų). SSRS liaudies deputatais taip pat tapo ir Šiaulių rajone iškelti R. Ozolas bei K. Prunskienė. Tai buvo aiškus tautos mandatas Sąjūdžiui ir sėkmingas išbandymas visoms struktūroms.

Svarbiausias įvykis Lietuvos politiniame gyvenime – 1990 m. pradžioje vykę rinkimai į Lietuvos SSR Aukščiausiąją Tarybą. Juose susirungė dvi pagrindinės politinės jėgos: Sąjūdis ir tuomet jau savarankiška Lietuvos komunistų partija (LKP). Kiekvienam miestui ir rajonui buvo sudaryta galimybė turėti savo atstovą Lietuvos Aukščiausioje Taryboje, kad būtų galima ginti rajono žmonių interesus ir realizuoti savo pagrindines idėjas, o svarbiausia – siekti Nepriklausomybės.

Sąjūdžio remiami kandidatai į Aukščiausiąją Tarybą. Nuotr. V. Kapočiaus.

Kaip regioninė spauda visuomenei perteikė artėjančių rinkimų svarbą? Antai 1989 m. liepos 15 d. Pakruojo laikraščio „Langas“ numeryje jau akcentuojami artėjantys rinkimai į AT, kurie buvo numatyti 1990 m. vasario 24 d. Straipsnyje „Nauji mūsų rūpesčiai“ Sąjūdžio Pakruojo rajono lyderis D. Stancikas akcentuoja šių rinkimų svarbą bei pabrėžia, kiek daug priklausys nuo naujai išrinktos AT sprendžiant šalies ateitį: „Naujamajai AT teks didžiausias krūvis traukiant Lietuvą iš ekonominės, teisinės ir politinės balos. Aš noriu, kad mano deputatas žinotų, kuo jis gali prisidėti kuriant naująją Lietuvą.“

Rengiantis rinkimams minėtame laikraštyje „Langas“ buvo išspausdintas skelbimas, kuriame rajono gyventojai kviešti reikšti savo poziciją dėl kandidatų artėjančiuose rinkimuose. Skaitytojams buvo pateikti klausimai: „Ar jums svarbu, kam atstovauja kandidatas: Komunistų partijai ar Sąjūdžiui? Ką siūlytumėte kandidatais į LTSR AT? Ką siūlytumėte kandidatais į rajono liaudies deputatų tarybą?“.

Pakruojo rajono Sąjūdžio taryba, likus keliems mėnesiams iki rinkimų, išreiškė nepasitikėjimą Lietuvos SSR AT deputatų sprendimais. Buvo reikalaujama artimiausioje tarybos sesijoje „peržiūrėti Lietuvos TSR AT rinkimų įstatymą ir rinkimų surengimo datą, ją paankstinant. Neleisti rinkti LTSR AT kariams, atliekantiems būtiną tarnybą Lietuvoje ir nesant jos piliečiais. <...> Būtina priimti Lietuvos pilietybės įstatymą, kuriame reikalinga nurodyti, kad Lietuvos TSR pilietybės pripažinimas ir įgijimas savaime nereiškia nei teisių, nei pareigų kitos pilietybės atžvilgiu“.

Rinkimai 1990 m. vasario 24 d. Nuotr. A. Cimbolaičio.

1990 m. vasario 24 d. triuškinamą pergalę pasiekė Sąjūdžio remti kandidatai, žadėję „atkurti Nepriklausomą, demokratiškai tvarkomą Lietuvos valstybę“. Rinkimuose balsavo 1 mln. 851 tūkst. rinkėjų, tai sudarė 71,72 proc. visų balsavimo teisę turėjusių rinkėjų. Iš 90-ies tą dieną išrinktų deputatų 72 buvo remiami Sąjūdžio, 14 išrinktų deputatų – savarankiškosios Lietuvos komunistų partijos atstovai, 4 – LKP (TSKP) atstovai. Po antrojo rinkimų turo paaiškėjo, kad Sąjūdžio kandidatai laimėjo 102 iš 133 mandatų. Sąjūdžio pergalė rinkimuose buvo akivaizdi.

Rajono laikraščiai suvaidino svarbų vaidmenį skleidžiant Sąjūdžio idėjas regionuose. Leidiniai pasiekdavo žmones, gyvenančius ne tik miesteliuose, bet ir atokiose kaimo vietose. Neretai Sąjūdis palaikydavo gerus santykius su vietinio laikraščio redakcija. Toks bendradarbiavimas leido ypač efektyviai skleisti Atgimimo idėjas Lietuvos žmonėms.

Šaltiniai ir literatūra

1. „Anketa rinkėjams“, *Langas*, 1989-05-13, ŠAM. Naujosios istorijos skyrius. SEK – 51596, p. 4.
2. „Aukščiausiosios Tarybos-Atkuriamojo Seimo rinkimai (1990 m.)“, parengė Žydrūnas Mačiukas ir Angonita Rupšytė, prieiga internetu: https://www.lrs.lt/sip/portala.show?p_r=38196&p_k=1.
3. Kirkutis V., „K. Prunskienė ir R. Ozolas – kursėniškių kandidatai“, *Krivulė*, 1989-02-01.
4. Kirkutis V., „Kovo 26 dieną – TSRS liaudies deputatų rinkimai“, *Leninietis*, 1989-01-26, ŠAM. Naujosios istorijos skyrius, 2018 m. archyvas.
5. Kirkutis V., „Lietuva privalo būti“, *Leninietis*, 1989-03-18, ŠAM. Naujosios istorijos skyrius, 2018 m. archyvas.
6. „Lietuvos TSR Aukščiausiajai Tarybai. Pareiškimas“, *Langas*, 1989-10-30, ŠAM. Naujosios istorijos skyrius. SEK – 51642.
7. Lovčikaitė S., *Mano metrika*, Linkuva, 1995.
8. „Nauji mūsų rūpesčiai“, *Langas*, 1989-07-15, ŠAM. Naujosios istorijos skyrius. SEK – 51620, p. 1.
9. „Žodis kandidatams“, *Langas*, 1989-10-30, ŠAM. Naujosios istorijos skyrius. SEK – 51653, p. 1.

Parengė istorijos ir politikos magistras, Seimo nario padėjėjas Tautvydas ELIJOŠIUS

ŽINIASKLAIDA

<https://www.lrt.lt/naujienos/pozicija/679/2257137/stasys-tumenas-kai-nematoma-skirties-tarp-didelio-arklio-ir-vycio>

<https://www.delfi.lt/news/ringas/politics/stasys-tumenas-toliau-sieksime-kad-valstybes-tarnyboje-dirbtu-tik-lietuvai-lojalus-asmenys-96243147>

https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=36002&p_k=1&p_t=287828

https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=36002&p_k=1&p_t=287236

<https://www.didzdvaris.lt/asmeniniu-projektu-konferencija-i-klasiu-mokiniams/>

<https://www.youtube.com/watch?v=f5l9C49xHdY&t=1s>

<https://www.youtube.com/watch?v=B8Zav8jXNzY>

<https://www.respublika.lt/lt/naujienos/lietuva/kitos-lietuvos-zinios/jmarcinkevicius---vis-dar-ne-visu-puolamas/>

<https://www.youtube.com/watch?v=2MXmDjVb99Y>

https://www.seimovertinimas.lt/dist/images/pdfs/Reitingas_2024.pdf

<https://www.lrt.lt/naujienos/pozicija/679/2286475/stasys-tumenas-ir-vel-volu-per-lietuviu-kalba-ir-istatymus>

KOMUNIKACIJA

Lietuvos Respublikos Seimo nario Stasio Tumėno kabineto adresas Vilniuje:

Lietuvos Respublikos Seimas

Gedimino pr. 53, 01109 Vilnius

III rūmai 301 kabinetas

Tel. (8 5) 239 6615

El. p. stasys.tumenas@lrs.lt

Padėjėja Vilniuje

Monika Šiaudinytė: tel. (8 5) 239 6615, el. p. monika.siaudinyte@lrs.lt;

Lietuvos Respublikos Seimo nario Stasio Tumėno biuro adresas Šiauliuose:

Aušros al. 15, 76299 Šiauliai (I aukštas). Siekiant užtikrinti priėmimo tvarką ir efektyvumą, prašytume registruotis ir problemą išsakyti telefonu / el. paštu.

Padėjėjai Šiauliuose:

Nerijus Brazauskas (Šiauliuose): mob. 8 612 02 941, el. p. nerijus.brazauskas@lrs.lt;

Tautvydas Elijošius (Šiauliuose): mob. 8 612 04 056, el. p. tautvydas.elijosius@lrs.lt;

Socialiniai tinklai:

<https://www.facebook.com/Stasys.Tumenas.LRS/>

<https://www.youtube.com/channel/UCwN1Y0KTvhz-5Mtkx98wWlw>

<https://www.youtube.com/@valstieciaizalieji>

<https://www.youtube.com/@OPOZICIJOSTELEVIZIJA>

Microsoft Teams platforma:

Seimo nario Stasio Tumėno biuras Šiauliuose

Mobilioji naujienlaiškio-ataskaitos versija: <https://bit.ly/33MrOzD>

Naujienlaiškyje-ataskaitoje panaudotos Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos, P. Lileikio, V. Kapočiaus, A. Cimbolaičio, S. Tumėno, N. Brazausko nuotraukos.

Naujienlaiškį-ataskaitą parengė Seimo nario Stasio Tumėno komanda.

Atsakingasis redaktorius – Nerijus Brazauskas.

Paremkite Ukrainą kovoje už mūsų Laisvę